

FJÓRÐA AÐALDEILD
ÁKVÖRÐUN
UM MEÐFERÐARHÆFI

kæru nr. 38079/06

Jónína Benediktsdóttir

gegn Íslandi

Mannréttindadómstóll Evrópu (fjórða aðaldeild), sem situr í deild hinn 16. júní 2009 skipaðri:

Nicolas Bratza, *forseta*,
Giovanni Bonello,
Davíð Þór Björgvinssyni,
Ján Šikuta,
Päivi Hirvelä,
Ledi Bianku,
Nebojša Vučinić, *dómurum*,

og Lawrence Early, *deildarritara*,

með hliðsjón af framangreindri kæru, sem lögð var fram 14. september 2006,
með hliðsjón af þeim athugasemdum sem sendar voru inn af ríkinu og athugasemdum í svari kæranda,
hefur ákveðið eftirfarandi að aflokinni umfjöllun sinni:

MÁLSATVIK

Kærandi, Jónína Benediktsdóttir, er íslenskur ríkisborgari, fædd 1957 og búsett í Reykjavík. Í fyrirvari fyrir hana gagnvart dómstólnum var Hróbjartur Jónatansson, lögmaður í Reykjavík.

Í fyrirvari fyrir ríkisstjórn Íslands („ríkið“) var Ragna Árnadóttir.

A. Málavextir

Staðreyndir málsins, eins og þær voru settar fram af aðilum, eru í samantekt sem hér segir:

1. Aðdragandi málsins.

Hinn 1. júlí 2005 var gefin út ákæra á hendur J.J. (stofnanda verslanakeðjunnar Bónuss, sem varð grunnurinn að fjölþjóðlegu fyrirtæki, Baugi Group), syni hans J.A.J., forstjóra Baugs Group, dóttur hans, K, og T.J., fyrrum aðstoðarforstjóra Baugs Group. Ákæran átti sér rætur í opinberri rannsókn, sem hafin var í kjölfar kæru Jóns Gerald Sullenbergers í Bandaríkjunum, en hann var fyrrum samstarfsmaður J.A.J., forstjóra Baugs Group.

Baugur Group var stór hluthafi í 365 prentmiðlum, sem m.a. gaf út Fréttablaðið, sem er dagblað á Íslandi.

Á þeim tíma sem um ræðir, var uppi almenn umræða á Íslandi varðandi ásakanir um að framámenn hefðu með óviðeigandi hætti haft áhrif á stærstu opinberu rannsókn sakamáls sem nokkru sinni hafði átt sér stað á Íslandi.

Dagana 24., 25. og 26. september 2005 birti Fréttablaðið, án vitundar eða samþykkis kæranda, nokkurn fjölda tölvupóstskeyta, sem hún hafði sent og mótttekið frá nafngreindum mönnum. Hin umdeildu gögn fólust m.a. í beinum tilvitnunum og umorðunum á tölvupóstskeytum frá árunum 2002 og 2003 milli Jóns Geralds Sullenbergers, kæranda og Styrmis Gunnarssonar, fyrrum ritstjóra annars dagblaðs, Morgunblaðsins, og milli kæranda og T.J., sem þá var aðstoðarforstjóri Baugs Group. Samskiptin vörðudu m.a. óskir Jóns Geralds Sullenbergers um að finna hæfan lögmann til þess að aðstoða sig við að koma til lögreglunnar gögnum, sem hann hafði í fórum sínum og taldi gefa vísbendingar um meinta refsiverða háttsemi, og einnig til að reka fyrirhugað dómsmál gegn forráðamönnum Baugs Group; milligöngu Styrmis Gunnarssonar milli Jóns Geralds Sullenbergers og Jóns Steinars Gunnlaugssonar, hæstaréttarlögmanns; tillögu kæranda til Jóns Geralds Sullenbergers um að hann skyldi velja Jón Steinar Gunnlaugsson; ráðstafanir sem til umræðu voru milli kæranda og Styrmis Gunnarssonar um afhendingu gagna til skattýfirvalda; tillögu kæranda við Styrmi um að hann tæki viðtal við Jón Gerald Sullenberger. Í tengslum við tillöguna um Jón Steinar Gunnlaugsson var minnst á Kjartan Gunnarsson, framkvæmdastjóra Sjálfstæðisflokksins.

Í hinum umdeildu birtu gögnum var einnig m.a. að finna upplýsingar um eigin fjárhagsstöðu kæranda og kröfur hennar, tillögu hennar við Styrmi Gunnarsson um að viðtalið við Jón Gerald Sullenberger skyldi ekki tekið þar til gengið hefði verið að kröfum hennar sjálfrar; kröfur hennar á hendur J.J. hjá Baugi Group; þann ásetning hennar, sem hún hafði tilkynnt T.J. um, að birta skjöl sem hún hefði í fórum sínum ef Baugur Group gengi ekki að kröfum hennar; og tillögu T.J. til hennar um að afhenda gögnin yfirvöldum ef hún teldi að Baugur Group hefði aðhafst eitthvað ólöglegt.

Á þeim tíma sem hin umdeilda birting átti sér stað var kærandi orðin þjóðþekkt persóna á Íslandi; í september 2005 hafði hún tilkynnt um framboð til sveitarstjórnarkosninga í Reykjavík, sem halda átti vorið 2006.

Kærandi bar að án vitundar hennar eða samþykkis hefðu tölvupóstskeytin verið fengin með ólögmatum hætti af óþekktum þriðja aðila. Fyrir dómstólum á Íslandi bar hún að hún hefði áður rekið fyrirtæki, Aktiverum ehf., sem hefði starfrækt líkamsræktarstöð undir nafninu Planetpulse. Félagið hefði haft tölvulén og kæranda og öðrum starfsmönnum þess verið úthlutað þar tölvupóstfangum. Hefði hún ein þekkt lykilorðið að tölvupóstfangi sínu hjá félaginu. Þú félagsins hefði verið tekið til gjaldþrotaskipta árið 2003 og eignir þess seldar, þar á meðal sú tölva eða netþjónn, þar sem tölvupósthólf starfsmanna voru. Ekki hefðu legið fyrir upplýsingar um það hvort skiptastjóri þrotabúsins hefði hlutast til um að eyða tölvupósti af netþjóninum áður en hann var seldur. Gögnin hefðu verið prentuð út úr tölvupósthólfi hennar í júlí eða ágúst 2005, en þá hefði hennar eigin tölva, sem hún notaði 2002, verið löngu ónýtt orðin.

Ber kærandi að eftir fyrstu birtinguna hinn 24. september hafi hún krafist þess af ritstjóra Fréttablaðsins að birtingu yrði hætt og að henni yrði skilað tölvupóstinum, en hann hafi neitað. Ritstjórinn bar hins vegar að kærandi hefði aðeins spurt hvort það væri ætlun hans að halda birtingunum áfram og að því hefði hann svarað játandi. Hefði hún ekki beðið um að hætt yrði við frekari birtingar eða að henni yrðu afhent gögnin.

2. Lögbann til bráðabirgða lagt á af sýslumanni

Hinn 29. september 2005 lagði kærandi fyrir sýslumanninn í Reykjavík lögbannsbeiðni (sbr. 1. mgr. 24. gr. og 26. gr. laga nr. 31/1990, um kyrrsetningu, lögbann o.fl.) gegn 365-prentmiðlum ehf. þar sem þess var krafist að lagt yrði lögbann við því að gerðarþoli “birti opinberlega einkagögn [kæranda] í dagblaðinu „Fréttablaðið“ eða öðrum fjölmiðlum

gerðarþola, að hluta til eða í heilu lagi, með beinni eða óbeinni tilvitnun, hvort heldur um er að ræða tölvupóst þar sem gerðarbeiðandi er ýmist sendandi eða viðtakandi eða önnur slík persónuleg einkaskjöl gerðarbeiðanda sem gerðarþoli hefur í sínum vörslum.”

Kærandi krafðist þess ennfremur að sýslumaður tæki úr vörslum gerðarþola öll framangreind einkagögn, sem gerðarþoli hefði í sínum vörslum og sem nýtt hefðu verið, eða bersýnilega væru ætluð til nota, við þá athöfn sem krafist væri lögbanns við (2. mgr. 25. gr.).

Þá krafðist kærandi þess að lögbannið yrði lagt á án undanfarandi tilkynningar til gerðarþola og að gerðin skyldi hefjast á starfsstöð gerðarþola, (sbr. 26. gr. og 2. tl. 3. mgr. 21. gr. aðfararlaga).

Hinn 30. september 2005 lagði sýslumaður á hið umbeðna lögbann við frekari birtingu, án undanfarandi tilkynningar, og tók lögbannið þegar gildi; jafnframt var gerðarþola gert að afhenda öll gögn, sem krafist var af kæranda. Fréttastjóri Fréttablaðsins, Sigurjón M. Egilsson, staðfesti að hann hefði umrædd gögn undir höndum og afhenti þau sýslumanni, sem tók þau í sínar vörslur. Lögmaður gerðarþola lýsti yfir að hann féllist á afhendingu gagnanna og varð þannig við kröfum kæranda.

Lögbannið var lagt á tímabundið með fyrirvara um niðurstöðu dómsmálsins, sem lýst er hér á eftir.

Af hálfu ríkisins hefur komið fram að engin gögn, sem áttu rætur í tölvupóstsendingum er tengjast kæranda, hafi verið birt, hvorki fyrir réttarhöldin né eftir þau. Um þetta er ekki deilt af hálfu kæranda.

3. Dómsmál höfðað af kæranda

Í október 2005 höfðaði kærandi dómsmál fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur gegn útgefanda, 365-prentmiðlum ehf., og K.J., ritstjóra Fréttablaðsins. Krafðist hún staðfestingar á lögbanni sýslumanns og haldlagningu gagna í vörslum útgefanda, en hafði ekki uppi frekari kröfur í þeim efnum. Ekki gerði hún kröfu um að sér yrðu afhent gögnin.

Kærandi krafðist þess að ritstjóranum, K.J., yrði gert að sæta refsingu fyrir að hafa orðið sér úti um aðgang að einkagögnum hennar, sem geymd hafi verið á tölvutæku formi, með brögðum eða annarri áþekkri ólögumætri aðferð og hnýsast í innihald þeirra, sem væri brot gegn 228. gr. almennra hegningarlaga. Hún krafðist þess einnig að hann skyldi dæmdur til refsingar skv. 229. gr., en samkvæmt þeirri grein skal hver, sem skýrir opinberlega frá einkamálefnum annars manns, án þess að nægar ástæður séu fyrir hendi, er réttlæti verknadinn, sæta sektum eða fangelsi allt að 1 ári. Ennfremur gerði hún kröfu um miskabætur á hendur báðum stefndu, m.a. á grundvelli 26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1953.

Með dómi, sem kveðinn var upp 14. desember 2005, hafnaði héraðsdómari kröfum kæranda í öllum atriðum.

Í málskoti sínu til Hæstaréttar féll kærandi frá kröfum sínum skv. 1. og 3. mgr. 228. gr., en byggði þess í stað á 2. mgr. 228. gr.; einnig féll hún frá kröfum sínum, sem byggðust á persónuverndarlögum nr. 77/2000 og fjarskiptalögum nr. 82/2003, en þeim hafði verið hafnað í héraðsdómi; að öðru leyti hélt hún uppi sömu kröfum fyrir Hæstarétti.

Hinn 1. júní 2006 staðfesti Hæstiréttur dóm héraðsdóms með eftirfarandi rökstuðningi:

„III

Áfrýjandi fékk eins og áður greinir lagt lögbann 30. september 2005 við því að stefndi 365-prentmiðlar ehf. „birti opinberlega einkagögn gerðarbeiðanda í dagblaðinu „Fréttablaðið“ eða öðrum fjölmiðlum gerðarþola, að hluta til eða í heilu lagi, með beinni eða óbeinni tilvitnun, hvort heldur um er að ræða tölvupóst þar sem gerðarbeiðandi er ýmist sendandi eða viðtakandi eða önnur slík persónuleg einkaskjöl gerðarbeiðanda sem gerðarþoli hefur í sínum vörslum.”

Í kjölfarið höfðaði hún málið með stefnu, sem gefin var út af dómstjóranum í Reykjavík 6. október 2005, og þingfesti það 11. sama mánaðar. Í héraðsdómsstefnu gerði áfrýjandi þá kröfu að lögbannið yrði staðfest ennfremur að staðfest yrði sú ákvörðun sýslumanns að taka í sínar hendur gögn í vörslum stefnda 365-

prentmiðla ehf. Engin krafa var hins vegar gerð um þau réttindi, sem áfrýjandi leitaði verndar á til bráðabirgða með lögbanni, og ekki heldur um að fyrrgreind gögn yrðu afhent henni. Kröfugerð áfrýjanda, sem er á sama veg fyrir Hæstarétti, er að þessu leyti í andstöðu við þá reglu 2. mgr. 36. gr. laga nr. 31/1990 um að leita skuli í einu og sama máli dóms um staðfestingu á lögbanni og þau réttindi, sem lögbanni er ætlað að vernda. Þessi annmarki á kröfugerð áfrýjanda getur þó ekki einn og sér valdið því að málinu verði vísað frá dómi að þessu leyti. Áfrýjandi verður á hinn bóginn að sæta því að í málinu verði ekki leyst úr öðru en því hvort formleg og efnisleg skilyrði séu til að staðfesta lögbannsgerðina.

Krafa áfrýjanda um lögbann tók sem fyrr segir til þess að stefnda 365-prentmiðlum ehf. yrði meinað að birta efni úr ótilgreindum einkagögnum hennar, í heild eða að hluta og hvort heldur með beinni eða óbeinni tilvitnun. Þótt áfrýjandi hafi leitast við að afmarka nánar inntak kröfu sinnar með því að taka fram að átt væri við tölvupóst, sem hún hafi sent eða tekið við, og önnur slík persónuleg einkaskjöl, var í engu tiltekið hvort krafa hennar varðaði öll atriði, sem fram komu í þessum gögnum, án tillits til þess hvort þau væru alkunn eða aðrar heimildir voru tiltækar fyrir. Enginn munur var þar gerður á gögnum, sem stöfuðu frá áfrýjanda sjálfri eða beint var til hennar af þeim, sem að orðsendingu stóð, og gögnum, sem voru henni óviðkomandi en komust höfðu allt að einu í hennar hendur. Ekki var skýrt nánar hvað átt væri við með orðunum „önnur slík persónuleg einkaskjöl“ í kröfu áfrýjanda og er ekkert fram komið um að slík skjöl hennar hafi komist í hendur stefnda 365-prentmiðla ehf. Ekkert var leitast við að afmarka frekar hvaða efni gögn þessi voru talin varða. Við svo búið var ógerlegt að leggja á lögbann, sem kostur gæti verið á að halda uppi samkvæmt efni sínu eftir reglum 32. gr. laga nr. 31/1990, nema eftir atvikum að undangengnu því að áfrýjandi afmarkaði nánar kröfu sína þegar í ljós var komið við gerðina hver gögnin voru, sem þessi stefndi hafði undir höndum, sbr. 2. mgr. 31. gr. sömu laga. Krafa áfrýjanda um lögbann var því í senn of víðtæk og óákveðin til þess að taka mætti hana til greina. Að þessu virtu er ekki annað unnt en að hafna kröfu áfrýjanda um staðfestingu lögbannsins.

Samkvæmt því, sem liggur fyrir í málinu, hefur sýslumaður varðveitt gögnin, sem tekin voru úr vörslum stefnda 365-prentmiðla ehf. við framkvæmd lögbannsins, sbr. 2. mgr. 25. gr. laga nr. 31/1990. Samkvæmt VI. kafla sömu laga verður ekki leitað sjálfstætt dóms um staðfestingu á slíkri ráðstöfun, sem gripið er til við lögbannsgerð, heldur verður leyst úr um réttmæti hennar í tengslum við staðfestingu á gerðinni í heild. Áfrýjandi hefur ekki gert kröfu í málinu um að dæmt verði um rétt hennar til að fá gögn þessi afhent úr vörslum sýslumanns. Kemur það því ekki frekar til álita í málinu.

IV

Fyrir héraðsdómi krafðist áfrýjandi þess að stefnda K.J. yrði gerð refsing fyrir brot gegn 228. gr. almennra hegningarlaga. Sagði í stefnu að stefndi hafi brotið gegn því ákvæði með því að verða sér úti um aðgang að einkagögnum áfrýjanda, sem geymd hafi verið í tölvutæku formi, með brögðum eða annarri áþekkri, ólögmatrí aðferð, og hnýsast í gögnin. Sú verknaðarlýsing í stefnu fellur að ákvæði 1. mgr. 228. gr., sem mælir fyrir um refsingu fyrir slíka háttsemi, en þar eru talin upp bréf og önnur gögn sem hafa að geyma upplýsingar um einkamál annars manns. Fyrir Hæstarétti hefur áfrýjandi fallið frá kröfu um refsingu samkvæmt 1. mgr. og 3. mgr. 228. gr. Krefst hún þess að stefnda verði gerð refsing með heimild í 2. mgr. 228. gr., en samkvæmt henni varðar það refsingu að ónýta eða skjóta undan einkagögnum þeim, sem nefnd eru í 1. mgr. sömu greinar. Í héraðsdómsstefnu var ætluðum verknaði stefnda ekki lýst þannig að ákvæði þetta gæti átt við og dómkrafa um refsingu við það miðuð, sbr. d. lið 1. mgr. 80. gr. laga nr. 91/1991. Kemur þegar af þeirri ástæðu ekki til álita að stefnda verði gerð refsing með heimild í 2. mgr. 228. gr. almennra hegningarlaga.

Áfrýjandi styður kröfu sína um að stefnda K.J. verði gerð refsing jafnframt við 229. gr. almennra hegningarlaga, en samkvæmt henni skal hver, sem skýrir opinberlega frá einkamálefnum manns, án þess að nægar ástæður hafi verið fyrir hendi er réttlæti verknaðinn, sæta sektum eða fangelsi allt að 1 ári. Vegna þessarar kröfu kemur til úrlausnar hvort skrif Fréttablaðsins hafi lotið að einkamálefnum áfrýjanda, sem áður nefnd tölvugögn hafi haft að geyma, og hafi svo verið hvort blaðið hafi skýrt frá þeim opinberlega án þess að nægar ástæður hafi réttlætt það.

Áður var þess getið að umfjöllun blaðsins hafi að einhverju leyti byggst á bréfaskiptum milli annarra manna, sem bárust áfrýjanda og þaðan til stefnda 365-prentmiðla ehf. Í þeim var í engu vikið að áfrýjanda og var umfjöllun blaðsins, sem byggði á þeim, því ekki brot gagnvart henni. Að stærstum hluta var þó byggt á bréfaskiptum áfrýjanda sjálfra við aðra menn, sem ekki voru lengur varðveitt í hennar tölvu, heldur komin í hendur annarra í útprentuðu formi. Er að framan getið efnis þeirrar umfjöllunar, sem laut að ráðagerðum um kærur á hendur forráðamönnum Baugs Group hf., en einnig var í skrifum blaðsins vikið að tölvupóstskiptum áfrýjanda við annan mann um fjárkröfur hennar á hendur einum fyrirsvarsmanna félagsins. Þegar til þessa er litið verður fallist á með áfrýjanda að skrif Fréttablaðsins um fjárhagsleg málefni hennar hafi lotið að einkamálefnum í merkingu 229. gr. almennra hegningarlaga, svo og það efni

þessara skrifa, þar sem greint var frá hvatningum áfrýjanda og öðrum hlut hennar sjálfrar í ráðagerðum um að kæra nafngreinda menn.

Kemur þá til álita sú málsvörn stefnda að nægar ástæður hafi verið fyrir hendi til að réttlæta birtingu skrifa, sem unnin voru upp úr margnefndum tölvupóstskiptum og höfðu meðal annars að geyma einkamálefni áfrýjanda. Við úrlausn um það verður litið til þess að þegar skrif Fréttablaðsins birtust hafði málefni tengd kæru um ætlaða refsiverða háttsemi forráðamanna Baugs Group hf. um alllangt skeið borið hátt í opinberri umræðu hér á landi og harðar deilur staðið um þau, meðal annars vegna húsleitar lögreglu hjá félaginu í ágúst 2002 og ákæru á hendur nokkrum fyrirsvarsmönnum þess í júlí 2005. Skrif blaðsins höfðu að geyma efni, sem átti erindi til almennings og varðaði mál, sem miklar deilur höfðu staðið um í þjóðfélaginu. Þótt jafnframt hafi verið greint í umfjöllun blaðsins frá fjárhagsmálefnum áfrýjanda voru þau svo samfléttuð fréttæfninu í heild að ekki varð greint á milli.

Verður fallist á með stefnda að ekki hafi verið gengið nær einkalífi áfrýjanda en óhjákvæmilegt var í opinberri umræðu um málefni, sem varðaði almenning. Að öllu þessu virtu verður lagt til grundvallar að nægar ástæður hafi verið fyrir hendi, sem réttlættu birtingu þessara skrifa blaðsins. Verður stefnda K.J. ekki gerð refsing samkvæmt 229. gr. almennra hegningarlaga.

Áfrýjandi krefst þess loks að stefndu verði óskipt gert að greiða sér miskabætur að fjárhæð 5.000.000 krónur samkvæmt 26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993, sbr. 13. gr. laga nr. 37/1999. Að framan var komist að þeirri niðurstöðu að ekki hafi verið farið út fyrir mörk heimillar tjáningar í skrifum Fréttablaðsins. Er krafan að öðru leyti ekki lögð fyrir með þeim hætti að efni séu til að taka hana til greina svo sem rakið er í forsendum héraðsdóms. Verða stefndu samkvæmt því sýknaðir af henni.“

4. Samhliða málsókn kæranda á hendur DV

Hinn 26. september 2005 gekk annað dagblað, DV, lengra en aðrir fjölmiðlar í umfjöllun sinni um samskipti kæranda og ritstjóra Morgunblaðsins við fréttaflutning um tölvupóstsamskipti þeirra.

Kærandi höfðaði sérstakt mál á hendur ritstjórum DV og krafðist sakfellingar skv. 229. gr. almennra hegningarlaga fyrir að hafa skýrt opinberlega í blaðagrein frá einkamálefnum hennar, án þess að nægar ástæður væru fyrir hendi.

Ritstjórnarnir báru að umrædd frétt ætti erindi til almennings í ljósi almennrar umræðu um tengsl þeirra aðila, sem fjallað væri um í fréttinni, við Baugsmálið. Á sama tíma hefði stefnandi verið í framboði í prófkjöri Sjálfstæðisflokksins við borgarstjórnarkosningar í Reykjavík og Styrmir Gunnarsson hefði verið áhrifamaður í Sjálfstæðisflokknum og íslenskum stjórnámálum almennt til margra áratuga. Þegar slíkir aðilar tengdust ákveðnum böndum á sama tíma og þeir stæðu saman að því að ná fram réttlæti að eigin mati, skipti það máli fyrir eðlilega skoðanamótun að almenningur fengi að vita um þau tengsl sem væru á milli viðkomandi aðila.

Héraðsdómur Reykjavíkur hafnaði þessari röksemdafærslu í dómi, sem kveðinn var upp 8. desember 2006, og sakfelldi báða ritstjóra fyrir brot gegn réttindum kæranda skv. 229. gr. almennra hegningarlaga og gerði hvorum þeirra um sig að greiða sekt að fjárhæð 150.000 króna og 500.000 krónur í miskabætur til stefnanda. Ritstjórnarnir áfrýjuðu dóminum til Hæstaréttar, sem staðfesti niðurstöður héraðsdóms með dómi hinn 4. október 2007.

B. Landslög sem eiga við

228. og 229. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 er að finna í XXV. kafla laganna, um ærumeiðingar og brot gegn friðhelgi einkalífs. Greinarnar eru svohljóðandi:

228. gr.

“Ef maður hnýsist í bréf, skjöl, dagbækur eða önnur slík gögn, sem hafa að geyma upplýsingar um einkamál annars manns, og hann hefur komist yfir gögnin með brögðum, opnað bréf, farið í læsta hirslu eða beitt annarri áþekkri aðferð, þá varðar það sektum eða fangelsi allt að 1 ári. Sömu refsingu skal sá sæta sem á ólögmetan hátt verður sér úti um aðgang að gögnum eða forritum annarra sem geymd eru á tölvutæku formi.

Sömu refsingu varðar það að ónýta eða skjóta undan einkagögnum þeim, sem nefnd eru í 1. mgr.

Sektum eða fangelsi allt að 3 mánuðum skal sá sæta, sem hnýsist í hirslur annars manns án nægilegra ástæðna.”

229. gr.

“Hver, sem skýrir opinberlega frá einkamálefnum annars manns, án þess að nægar ástæður séu fyrir hendi, er réttlæti verknaðinn, skal sæta sektum eða fangelsi allt að 1 ári.”

26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993 er svohljóðandi:

26. gr.

“Heimilt er að láta þann sem:

- a. af ásetningi eða stórfelldu gáleysi veldur líkamstjóni eða
- b. ábyrgð ber á ólögmætri meingerð gegn frelsi, friði, æru eða persónu annars manns greiða miskabætur til þess sem misgert var við.

Þeim sem af ásetningi eða stórfelldu gáleysi veldur dauða annars manns má gera að greiða maka, börnum eða foreldrum miskabætur.”

Kærandi vísaði til 5. mgr. 47. gr. fjarskiptalaga nr. 81/2003. IX. kafli laganna, um vernd persónuupplýsinga og friðhelgi einkalífs, hefur að geyma eftirfarandi ákvæði:

“Sá sem fyrir tilviljun, mistök eða án sérstakrar heimildar tekur við símskeytum, myndum eða öðrum fjarskiptamerkjum, táknum eða hlustar á símtöl má ekki skrá neitt slíkt hjá sér eða notfæra sér það á nokkurn hátt. Jafnframt ber honum að tilkynna sendanda að upplýsingar hafi ranglega borist sér. Skylt er að gæta fyllsta trúnaðar í slíkum tilfellum.”

Skv. 74. gr. lagana varða brot á lögunum sektum eða fangelsi.

Kærandi vísaði einnig til 5. og 7. gr. laga nr. 77/2000, um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga.

KÆRAN

Kærandi kvartaði undan því að með því að veita henni ónóga vernd gegn ólögmætri birtingu einkatölvuskeyta sinna í fjölmiðlum hefði ríkið vanrækt að gæta réttinda hennar, sem tryggð eru með 8. gr. mannréttindasáttmálans, og þar með brotið gegn þeirri grein. Kærandi benti sérstaklega á að íslenskir dómstólar hefðu hafnað beiðni hennar um lögbann við ólögmætri birtingu tölvupóstskeytanna, sem hefði heldur ekki verið skilað til hennar, og neitað kröfu hennar um sakfellingu ritstjóra Fréttablaðsins fyrir ólögmeta notkun á einkabréfaskiptum hennar.

Kærandi bar að ónafngreindur þriðji aðili hefði komist yfir umrædd tölvuskeyti án vitundar hennar eða samþykkis, og þar með á ólögmætan hátt, í netþjóni, sem áður hefði verið í eigu og rekstri atvinnuveitanda hennar, sem hefði orðið gjaldþrota árið 2003. Ennfremur hefði dagblaðið birt upplýsingar úr þessum tölvupósti án vitundar hennar eða samþykkis.

LAGAATRIÐI

8. gr. sáttmálans er svohljóðandi:

“1. Sérhver maður á rétt til friðhelgi einkalífs síns, fjölskyldu, heimilis og bréfaskipta.

2. Opinber stjórnvöld skulu eigi ganga á rétt þennan nema samkvæmt því sem lög mæla fyrir um og nauðsyn ber til í lýðræðislegu þjóðfélagi vegna þjóðaröryggis, almannaheilla eða efnalegrar farsældar

þjóðarinnar, til þess að firra glundroða eða glæpum, til verndar heilsu manna eða siðgæði eða réttindum og frelsi annarra.”

1. Röksemdir ríkisins

Ríkið benti á að aldrei hefði verið fyllilega upplýst hvernig Fréttablaðið komst yfir hinn umrædda tölvupóst, né hefði fengist staðfest að það hefði gerst með ólögnum hætti. Við meðferð málsins fyrir dómi hefði komið fram að fréttaritstjóri Fréttablaðsins hefði fengið útprentanir af tölvupóstskeytunum frá ónafngreindum aðila og við skoðun virtust þau hafa verið prentuð út á einhverjum tíma úr tölvupósthólfi kæranda. Ekkert hefði komið fram í málinu sem benti til þess að starfsfólk Fréttablaðsins hefði gripið til neinna ráða til þess að komast yfir gögnin með ólögnum hætti.

Ríkið andmælti því ekki að hluti gagnanna, sem birtust í Fréttablaðinu, varðaði einkamálefni kæranda, sem nytu verndar skv. 8. gr. mannréttindasáttmálans. Né heldur var því mótmælt að varsla gagnanna og birting upplýsinga úr þeim hefðu haft áhrif á friðhelgi einkalífs kæranda og bréfaskipta á þann hátt að varðaði við 8. gr. mannréttindasáttmálans.

Kjarni máls þessa varðaði þá kröfu kæranda að ritstjóri dagblaðsins skyldi sæta refsingu skv. 229. gr. almennra hegningarlaga fyrir að skýra opinberlega frá einkamálefnum hennar án þess að nægar ástæður hafi verið fyrir hendi, að mati kæranda. Á grundvelli röksemdafærslu Hæstaréttar taldi ríkið að í ljósi málsatvika hefðu dómstólar réttilega sett hagsmuni frelsis fjölmiðla í lýðfrjálsu landi til þess að birta upplýsingar, sem ættu erindi til almennings, ofar hagsmunum kæranda af verndun einkalífs síns og bréfaskipta. Birting hinna umdeildu gagna hefði verið liður í almennri þjóðfélagsumræðu um málefni, sem tengdust áhrifum framámanna á umfangsmestu rannsókn sakamáls fyrr og síðar á Íslandi. Ekki væri unnt að líta svo á að íslenskum dómstólum hafi verið skylt samkvæmt mannréttindasáttmála Evrópu að láta dagblaðið og ritstjóra þess sæta refsingu vegna birtinganna. Í þessu sambandi væri einnig rétt að hafa í huga að kærandi væri þekkt opinber persóna á Íslandi og hefði lýst yfir framboði til komandi sveitarstjórnarkosninga í Reykjavík.

Ennfremur lagði ríkið áherslu á að ekki væri hægt að halda því fram að íslensk stjórnvöld hefðu vanrækt skyldu sína til þess að tryggja réttindi kæranda skv. 8. gr. sáttmálans með því að leggja ekki varanlegt bann við birtingu upplýsinga úr tölvupóstinum og afhenda henni póstinn. Í þessum efnum skipti höfuðmáli sú staðreynd að kærandi hefði aldrei krafist þess fyrir dómstólum að bann yrði lagt við frekari birtingu eða að tölvupóstinum yrði skilað.

Ennfremur hefðu íslensk stjórnvöld brugðist skjótt við beiðni kæranda um lögbann við birtingu Fréttablaðsins á upplýsingum úr tölvupósti hennar. Meðan beðið var niðurstöðu í dómsmálinu hefði lögbannið verið í gildi og öll gögnin með tölvupósti kæranda í vörslu sýslumanns. Þannig hefði úrræðið, sem kærandi hefði gripið til (lögbannsbeiðnin), þjónað tilgangi hennar fullkomlega: birtingu hefði verið hætt og lögbannið við birtingu upplýsinga úr tölvupóstinum hefði verið í gildi í átta mánuði, þ.e. frá 30. september 2005 til 1. júní 2006. Síðan Hæstiréttur hefði kveðið upp dóm sinn hefðu engar upplýsingar úr tölvupósti, sem tengdist kæranda, verið birtar. Þannig hefði kærandi ekki orðið fyrir frekari skerðingu á hagsmunum sínum, sem rekja mætti til þeirrar ákvörðunar Hæstaréttar að hafna kröfu hennar um staðfestingu lögbannsins.

Grundvallaratriði varðandi lögbannið frá 30. september 2005 væri að það hefði verið ætlað sem bráðabirgðaúrræði. Eina ástæðan fyrir því að Hæstiréttur hefði hafnað kröfu kæranda um staðfestingu lögbannsins væri að lögbannsbeiðnin, sem lögð var fram af lögmanni hennar, hefði ekki uppfyllt skýlausar lagakröfur, þar sem hún hefði verið of víðtæk og óákveðin og í algeru ósamræmi við alkunnar lagavenjur.

Ríkið lagði á það áherslu að eftir dómsuppkvaðningu Hæstaréttar, þar sem kröfu kæranda um staðfestingu lögbannsins var hafnað, hefði hún ekkert aðhafst til þess að lagfæra þá annmarka sem þar væri lýst. Hefði henni verið í lófa lagið að leggja fram nýja lögbannsbeiðni

með réttu og lögboðnu formi og leita aftur til dómstóla um að fá lögbannið staðfest og að fá tiltekin gögn afhent. Það hafi hún hins vegar ekki gert.

Þær starfsaðferðir, sem dagblaðið hefði fylgt, hafi verið fullkomlega í samræmi við það sem ætla mætti af ábyrgum fjölmiðli í viðkvæmu máli af þessu tagi. Ekki hafi verið rofin friðhelgi einkalífs kæranda umfram það sem óhjákvæmilegt var til þess að varpa ljósi á mikilvægt þjóðfélagsmálefni, sem hafi verið það mál sem mestar umræður og deilur hafi staðið um á þeim tíma sem Fréttablaðið birti umrædd gögn. Þannig hafi dagblaðið farið eftir þeim grundvallarreglum sem kveðið er á um í siðareglum Blaðamannafélags Íslands, einkum 3. gr. reglnanna, sem er svohljóðandi:

„Blaðamaður vandar upplýsingaöflun sína, úrvinnslu og framsetningu svo sem kostur er og sýnir fyllstu tillitssemi í vandasömum málum. Hann forðast allt, sem valdið getur saklausu fólki, eða fólki sem á um sárt að binda, óþarfa sársauka eða vanvirðu.“

2. Röksemdir kæranda

Kærandi mótmælti því, sem ríkið hélt fram, að engin grundvöllur væri fyrir þeirri staðhæfingu að Fréttablaðið hefði komist yfir tölvupóstinn með ólögætum hætti. Tölvupósturinn, sem birtur hefði verið af dagblaðinu, hefði haft að geyma orðsendingar milli kæranda og tiltekinna nafngreindra einstaklinga og hefði hann verið fenginn með ólögætum hætti og afhentur dagblaðinu án vitneskju hennar eða samþykkis. Tölvuskeytin hefðu verið birt án samþykkis hennar og birtingu haldið áfram jafnvel eftir að hún hefði krafist þess að henni yrði hætt. Efni tölvuskeytanna hefði verið tekið út úr samhengi og afar neikvæð mynd hefði verið dregin upp af kæranda í miðli sem væri í eigu manna sem væru sakborningar í Baugsmálinu.

Birtingin hafi átt sér stað á tíma þegar kærandi hafði tekið ákvörðun um að bjóða sig fram í sveitarstjórnarkosningum. Eftir birtinguna hafi henni fundist hún tilneydd að láta af þeim áformum.

Að áliti kæranda hefði Hæstiréttur ekki fundið viðeigandi jafnvægi milli hagsmuna hennar af því að vernda friðhelgi einkalífs síns og bréfaskipta og hagsmuna fjölmiðla.

Kærandi mótmælti þeirri staðhæfingu ríkisins að ekki hefði verið fullsannað að tölvupósturinn hefði verið tekin frá henni með ólögætum hætti. Mikilvægt atriði í þessu sambandi væri að Fréttablaðið hefði ekki getað sannað að varsla blaðsins á tölvupóstinum og birting á efni hans hefði átt sér stað [með samþykki] kæranda.

Kærandi var ósammála því sjónarmiði að fyrir hendi væru þeir almannahagsmunir sem réttlætt gætu birtingu efnis úr einkagögnum hennar. Hún mótmælti því að umrætt sakamál varðaði einhverja sérstaka almannahagsmuni. Það væri ekkert frábrugðið öðrum sakamálum er væru fyrir dómstólum og varðaði almenning ekkert meira en önnur sakamál er biðu úrlausnar.

Ennfremur virtist sem Hæstiréttur hefði virt að vettugi þá staðreynd að mál kæranda snerist um bréfaskipti, sem væru einkamál og trúnaðarmál viðkomandi aðila. Niðurstöður Hæstaréttar hefðu ranglega snúist um það efni, sem átt hefði erindi til almennings og miklar deilur hefðu staðið um. Þetta deilumál, sem snúist hefði um staðhæfingar um að annarlegar hvatir lægju að baki sakamálinu, væri ekki annað en umfjöllun fjölmiðla í eigu sakborninga.

Virtist afstaða Hæstaréttar vera sú að tilgangurinn helgaði meðalið. Þannig hefði það verið innihald efnisins sem hefði ráðið úrslitum um hvort heimilt væri að birta umrædd einkasamsamtöl, en ekki samhengið sem einkamálin hefðu verið sett fram í eða hvernig dagblaðið hefði komist yfir gögnin. Þannig hefði Hæstiréttur í raun svipt verndinni af persónulegum trúnaðarbréfaskiptum. Af dómi Hæstaréttar megi ráða að lögmætt sé að birta hvaða tölvupóst sem er, sem fengin er með brögðum frá stjórnmalamönnum eða opinberum embættismönnum, svo lengi sem pósturinn fjallar um efni sem miklar deilur eru uppi um.

Hefði Hæstiréttur ekki útskýrt hvers vegna einkasamskipti kæranda við aðrar persónur „ættu erindi til almennings“ þegar litið væri til þess að kærandi væri einstaklingur. Engin tilraun hefði verið gerð til þess að skýra hvaða hagsmuni almenningur hefði af því að sjá og heyra allt sem kynni að hafa farið milli einstaklinga varðandi þetta tiltekna sakamál á hendur eigendum Baugs Group. Kærandi væri ekki aðili að Baugsmálinu; hún hafi ekki lagt fram kæru á hendur forsvarsmönnum Baugs; hún sætti ekki sjálf rannsókn í málinu; hún væri hvorki í hópi lögreglu, saksóknara né dómara í málinu; hún væri ekki starfsmaður hjá Baugi Group eða tengd því félagi með þeim hætti að réttlætt gæti birtingu einkasamskipta hennar í fjölmiðlum gegn vilja hennar. Ennfremur hafi efni einkasamskipta hennar ekkert varðað Baugsmálið sem slíkt, þar sem þar hafi ekkert verið að finna sem áhrif gæti haft á lyktir þess máls. Þannig væru einkaskoðanir og hugsanir kæranda um Baugsmálið og forsvarsmenn þess fyrirtækis, eins og þær væru settar fram í tölvupósti hennar, óviðkomandi sakamálinu sem slíku. Almenningur ætti engan rétt á að fá upplýsingar um skoðanir hennar á málinu umfram það sem hún væri sjálf reiðubúin að setja fram í eigin birtu skrifum.

Hinar miklu deilur sem Hæstiréttur vísaði til væru ekki annað en opinber gagnrýni sakborninga og annarra aðila, sem áhyggjur hefðu af framgöngu lögreglunnar og saksóknara, og staðhæfingar þeirra um skort á hlutlægum forsendum fyrir sakamálinu sem höfðað hefði verið gegn þeim.

Við þessar aðstæður væri það skoðun kæranda að hagsmunir hennar af verndun einkalífs síns og trúnaðarsamskipta skyldu veða þyngra en hagsmunir dagblaðsins og ritstjóra þess af því að birta umrædd gögn. Hins vegar hefði Hæstiréttur að ófyrirsynju svipt hana þeirri vernd sem henni bar skv. 8. gr. mannréttindasáttmálans.

Sú niðurstaða Hæstaréttar að einkafjármál kæranda væru svo samfléttuð fréttæfninu í heild að ekki yrði greint á milli væri marklaus. Þótt birting athugasemda um fjárhagsleg málefni kæranda hafi ekki komið málinu á neinn hátt við hafi Hæstiréttur komist að þeirri niðurstöðu að þau tengdust máli sem miklar deilur hefðu staðið um í þjóðfélaginu. Birting einkabréfa hennar utan samhengis, þar sem fjárkröfur kæranda á hendur fyrrum sambylismanni sínum hefðu verið ræddar, hafi ekki á nokkurn hátt varðað umræddar deilur né heldur umrætt sakamál.

Birting Fréttablaðsins á efni, sem unnið hafi verið upp úr einkatölvupóstum áfrýjanda í þeirri vitneskju að þeir hefðu verið fengnir með ólögumætum hætti og án samþykkis kæranda, samræmdist ekki siðareglum fréttamanna.

Kærandi taldi einnig að framsetningin á kröfum hennar fyrir íslenskum dómstólum hefði átt að leiða til staðfestingar þeirra á lögbanninu og haldlagningar á tölvupóstinum, sakfellingar á stefndu fyrir brot gegn friðhelgi einkalífs hennar og ákvörðunar miskabóta til handa kæranda.

Ástæða þess að í lögbannsbeiðni hennar hafi verið minnst á önnur persónuleg einkaskjöl en tölvupóstskjöl væri að hún hafi ekki vitað á þeim tíma nákvæmlega hvaða persónuleg gögn hennar Fréttablaðið hefði undir höndum eða hvaðan umrædd gögn væru fengin.

Það álit Hæstaréttar að lögbannsbeiðni hennar hafi verið of víðtæk til þess að taka mætti hana til greina ætti sér ekki stoð og væri ekki í samræmi við álit sýslumanns, enda hefðu stefndu ekki einu sinni haft uppi þá vörn, hvorki fyrir héraðsdómi né Hæstarétti.

Í ljósi kröfu kæranda um staðfestingu á þeirri ákvörðun sýslumanns að haldleggja tölvupóst hennar hafi verið óþarfí fyrir hana að gera sérstaka kröfu um að henni yrði skilað tölvupóstinum, andstætt því sem ríkið héldi fram.

Ennfremur leiddi af kröfum kæranda um að stefnda yrði gerð refsing, og auk þess gert að greiða miskabætur skv. 26. gr. skaðabótalaga, að óþarft hafi verið fyrir kæranda að leggja fram sérstaka kröfu um bann við birtingu upplýsinga úr tölvupóstinum.

Hafi Hæstiréttur ranglega talið að óljóst væri hvaða birtingu lögbanninu væri ætlað að koma í veg fyrir. Hæstiréttur hafi í raun mistúlkað og affært beiðni hennar með órökréttum hætti.

3. Álit dómstólsins

(i) Meginreglur

Samkvæmt réttarframkvæmd mannréttindadómstólsins fellur söfnun og varsla persónulegra upplýsinga, sem tengjast tölvupósti manns, undir hugtökin bréfaskipti og einkalíf, sbr. 1. mgr. 8. gr. sáttmálans (sjá *Copland gegn Bretlandi*, nr. 62617/00, 41. og 44. lið, ECHR 2007 - ...). Jafnvel þegar gengið er á rétt þennan í tengslum við atvinnustarfsemi eða á vinnustað kann það að varða friðhelgi einkalífs í skilningi þessarar greinar (sbr. *Halford gegn Bretlandi*, dóm frá 25. júní 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-III, bls. 1016, 43. lið; *Niemietz gegn Þýskalandi*, dóm frá 16. desember 1992, A-deild nr. 251-B, bls. 33-34, 29. lið; *Huvig gegn Frakklandi*, dóm frá 24. apríl 1990, A-deild nr. 176-B, bls. 41, 8. lið, bls. 52, 25. lið; *Chappell gegn Bretlandi*, dóm frá 30. mars 1989, A-deild nr. 152-A, bls. 12-13, 26. lið, og bls. 21-22, 51. lið).

Dómurinn ítrekar að þótt tilgangur 8. gr. sé fyrst og fremst að vernda einstaklinga gegn því að opinber yfirvöld gangi á rétt þeirra með óréttmætum hætti, er ríki ekki aðeins skylt að ganga ekki þannig á rétt manna: auk þessarar skuldbindingar, sem er fyrst og fremst neikvæð skuldbinding, kunna að vera jákvæðar skuldbindingar sem felast í virkri virðingu fyrir einkalífi eða fjölskyldulífi. Slíkar skuldbindingar kunna að kalla á ráðstafanir sem miða að því að tryggja virðingu fyrir einkalífi, jafnvel í samskiptum einstaklinga sín á milli. Mörkin milli jákvæðra og neikvæðra skuldbindinga ríkis samkvæmt þessari grein er ekki hægt að skilgreina af neinni nákvæmni. Þær meginreglur sem gilda eru hins vegar sambærilegar. Í báðum tilvikum þarf að huga að sanngjörnu jafnvægi milli hagsmuna einstaklingsins og samfélagsins í heild, sem kunna að rekast á; og í báðum tilvikum nýtur ríkið ákveðins svigrúms til mats (sjá m.a. *Von Hannover gegn Þýskalandi*, nr. 59320/00, 57. lið, ECHR 2004-VI og fjölda annarra heimilda.)

Spurningin er hvort ríkið, við uppfyllingu jákvæðra skuldbindinga sinna skv. 8. gr., hafi gætt jafnræðis milli réttar kæranda „til friðhelgi einkalífs síns ... og bréfaskipta“ skv. 8. gr. og réttar dagblaðsins til tjáningarfrelsis, sem tryggt er með 10. gr. sáttmálans. Við umfjöllun um þetta álitamál tekur dómurinn mið af þeim meginreglum sem fram koma í réttarframkvæmd dómstólsins varðandi frelsi fjölmiðla til þess að miðla upplýsingum um mál, sem erindi eiga til almennings, þ.m.t. um sakamál sem standa yfir, og rétt almennings til aðgangs að slíkum upplýsingum (sbr. m.a. *Pedersen og Baadsgaard gegn Danmörk* [GC], nr. 49017/99, 68.-71. lið, ECHR 2004-XI).

(ii) Beiting þessara meginreglna

Rétt er að taka fram í upphafi að gildi 8. gr. í málinu var óumdeilt, og dómurinn sér ekki ástæðu til þess að telja annað. Eina álitamálið er hvort ríkið hafi uppfyllt þá jákvæðu skyldu sína skv. greininni að vernda friðhelgi einkalífs og bréfaskipta kæranda. Þegar litið er til sérstaks eðlis þeirra hagsmuna sem þarna rekast á og mikilvægi þeirra, telur dómurinn að yfirvöldum í ríkinu beri nokkurt svigrúm til mats er það vegur þörfina á því að vernda einkalíf og bréfaskipti kæranda skv. 8. gr. á móti þeirri þörf að vernda tjáningarfrelsi dagblaðsins skv. 10. gr.

Dómurinn vill í upphafi vekja athygli á því að skv. 228. gr. almennra hegningarlaga telst það refsivert brot að komast með brögðum yfir gögn, sem hafa að geyma upplýsingar um einkamál annars manns, þ.m.t. gögn sem geymd eru á tölvutæku formi, eða að ónýta eða skjóta undan slíkum einkagögnum. Ennfremur telst það refsivert skv. 229. gr. að skýra

opinberlega frá einkamálefnum annars manns án nægilegra ástæðna. Einnig er í skaðabótalögum frá 1993 gert ráð fyrir því úrræði að krefjast miskabóta í einkamáli vegna brota gegn friðhelgi einkalífs af ásetningi eða stórfelldu gáleysi. Ennfremur, til þess að koma í veg fyrir að réttindi fari forgörðum meðan beðið er niðurstöðu dómsmáls, er heimilt skv. 24.-26. gr. laga frá 1993, um kyrrsetningu, lögbann o.fl., að leggja fram beiðni um lögbann við birtingu og haldlagningu efnis af því tagi sem hér er um deilt. Skv. 36. gr. leita staðfestingar á kyrrsetningu eða lögbanni fyrir dómstólum. Kærandi vísaði einnig til sérstakra reglna um verndun persónuupplýsinga í lögum um persónuvernd frá árinu 2000 og fjarskiptalögum frá 2003. Dómurinn telur að hagsmunir kæranda af því að vernda bréfaskipti sín og einkalíf hafi notið ríkrar verndar skv. íslenskum lögum.

Vaknar þá sú spurning hvort sá háttur, sem lögbær stjórnvöld á Íslandi höfðu á við beitingu viðeigandi laga við aðstæður þær sem ríktu í þessu tiltekna máli, hafi falið í sér vanrækslu af þeirra hálfu að virða einkalíf kæranda og bréfaskipti skv. 8. gr. sáttmálans.

Ber þá fyrst að líta til þess að ekki kom fram fyrir rétti hvernig dagblaðið hefði komist yfir hinn umdeilda tölvupóst. Ritstjóri blaðsins bar að hann hefði fengið útprentanir eða afrit af útprentunum á tölvupóstinum, en neitaði að upplýsa hvernig gögnin hefðu borist honum í hendur. Kærandi bar fyrir rétti á Íslandi að sennilega ættu gögnin uppruna sinn í tölvu (eða netþjóni) sem hún hefði notað árið 2002 sem starfsmaður fyrirtækis, sem síðar hefði verið gert upp og selt árið 2003. Hefði kærandi farið fram á lögreglurannsókn, en þeirri rannsókn hefði ekki verið lokið þegar íslenskir dómstólar fjölluðu um mál hennar gegn dagblaðinu og ekki hafa verið lagðar fyrir dóminn frekari upplýsingar um málið. Fyrir Hæstarétti féll kærandi frá kröfum sínum, sem byggðust á 1. og 3. mgr. 228. gr. almennra hegningarlaga (aðgangur fenginn að einkagögnum sem geymd eru á tölvutæku formi með brögðum eða á annan ólögmetan hátt), en krafðist þess að ritstjórinn yrði látinn sæta refsingu skv. 2. mgr. sömu greinar (að ónýta eða skjóta undan einkagögnum). Þessari kröfu var hafnað af Hæstarétti á þeim forsendum að kærandi hefði ekki lýst þeirri háttsemi sem stefna hennar beindist að.

Að því er varðar framangreint veitir dómurinn því athygli að fyrir utan að vísa til „meingerðar“ af hálfu ritstjórans færði kærandi ekki frekari rök til stuðnings kröfu sinni um miskabætur skv. 26. gr. skaðabótalaga.

Af þessum sökum er það mat dómsins, að því er varðar þá kvörtun kæranda að ríkið hafi vanrækt að vernda rétt hennar til friðhelgi einkalífs og bréfaskipta þegar ritstjóri dagblaðsins komst yfir hin umdeildu gögn með meintum ólögmetum hætti, hafi kærandi ekki til hlítar leitað leiðréttingar í málinu, sbr. 1. mgr. 35. gr. sáttmálans.

Því mun dómurinn, án þess að taka efnislega afstöðu til þeirrar staðhæfingar að dagblaðið hafi með ólögmetum hætti *komist yfir* gögnin sem um ræðir, beina sjónum að því álitamáli hvort íslensk stjórnvöld hafi brugðist skyldum sínum skv. 8. gr. að virða friðhelgi einkalífs og bréfaskipta kæranda að því er varðar hina umdeildu *birtingu* útdrátta úr umræddum tölvupósti af hálfu Fréttablaðsins. Samkvæmt réttarframkvæmd dómstólsins ræður hið fyrrnefnda ekki nauðsynlega úrslitum um hið síðarnefnda; í allnokkrum fyrri málum, er varða prentfrelsi skv. 10. gr. sáttmálans, hefur dómstóllinn fallist á að hagsmunir af því að vernda birtingu upplýsinga, sem stafa frá heimildarmanni, sem áður komst yfir og miðlaði upplýsingunum með ólögmetum hætti, kunni að vega þyngra en hagsmunir einstaklings eða annars aðila, opinbers eða einkaréttarlegs, af því að halda trúnaði um þær (sjá *Radio Twist, A.S. gegn Slóvakíu*, nr. 62202/00, 58. – 65. lið, ECHR 2006-...; *Fressoz og Roire gegn Frakklandi* [GC], nr. 29183/95, 53. – 56. lið, ECHR 1999-I; *Bladet Tromsø og Stensaas gegn Noregi* [GC], nr. 21980/93, 59. lið, ECHR 1999-III; og, að breyttu breytanda, *Goodwin gegn Bretlandi*, dóm frá 27. mars 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-II, 42. og 45. lið).

Í þessu sambandi vekur dómurinn athygli á því að hin birtu gögn samanstóðu af beinum tilvitnunum eða umorðunum á tölvupóstskeytum milli Jóns Gerald Sullenbergers, fyrrum samstarfsmanns J.A.J., forstjóra Baugs Groups, kæranda og Styrmis Gunnarssonar, fyrrum

ritstjóra annars dagblaðs, Morgunblaðsins, og milli kæranda og T.J., þáverandi aðstoðarforstjóra Baugs Group. Samskiptin vörðuðu m.a. óskir Jóns Gerald Sullenbergers um að finna hæfan lögmann til þess að aðstoða sig við að koma til lögreglunnar gögnum, sem hann hafði í fórum sínum og taldi gefa vísbendingar um meinta refsiverða háttsemi, og einnig til að reka fyrirhugað dómsmál gegn forráðamönnum Baugs Group; milligöngu Styrmis Gunnarssonar milli Jóns Gerald Sullenbergers og Jóns Steinars Gunnlaugssonar, hæstaréttarlögmans; tillögu kæranda til Jóns Gerald Sullenbergers um að hann skyldi velja Jón Steinar Gunnlaugsson; ráðstafanir sem til umræðu voru milli kæranda og Styrmis Gunnarssonar um afhendingu gagna til skattyfirvalda; tillögu kæranda við Styrmi um að hann tæki viðtal við Jón Gerald Sullenberger. Í tengslum við tillöguna um Jón Steinar Gunnlaugsson var minnst á Kjartan Gunnarsson, framkvæmdastjóra Sjálfstæðisflokksins.

Í hinum umdeildu birtu gögnum var einnig m.a. að finna upplýsingar um eigin fjárhagsstöðu kæranda og kröfur hennar, tillögu hennar til Styrmis Gunnarssonar um að viðtalið við Jón Gerald Sullenberger skyldi ekki tekið þar til gengið hefði verið að tilteknum kröfum hennar sjálfar á hendur ónefndum aðila; kröfur hennar á hendur J.J. hjá Baugi Group; þann ásetning hennar, sem hún hafði tilkynnt T.J. um, að birta skjöl sem hún hefði í fórum sínum ef Baugur Group gengi ekki að kröfum hennar; og tillögu T.J. til hennar um að afhenda gögnin yfirvöldum ef hún teldi að Baugur Group hefði aðhafst eitthvað ólöglegt.

Svo virðist sem birtingin hafi átt sér stað í tengslum við almenna umræðu á Íslandi um ásakanir þess efnis að stjórnáamenn hefðu haft óeðlileg afskipti af lögreglurannsóknum á meintri saknæmri háttsemi forsvarsmanna Baugs Group. Væri um að ræða einhverja umfangsmestu rannsókn sem nokkru sinni hefði átt sér stað á Íslandi, er leitt hefði til þess að gefin var út ákæra á hendur sex mönnum hinn 1. júlí 2005. Á þeim tíma, sem hin umdeilda birting átti sér stað, hafði kærandi lýst yfir framboði til prófkjörs Sjálfstæðisflokksins fyrir sveitarstjórnarkosningar í Reykjavík árið 2006.

Þeir hlutar tölvupóstskeytanna, sem dagblaðið birti, tengdust með beinum hætti ákærum, sem beindust að forsvarsmönnum Baugs Group, en það mál hafði þegar um nokkurt skeið verið í brennidepli almennrar umræðu og alvarlegt áhyggjuefni almennings á Íslandi. Dómurinn hefur ekki forsendur til þess að efast um þá niðurstöðu Hæstaréttar að birting upplýsinga um fjármál kæranda hafi verið svo samfléttuð fréttæfninu í heild að ekki yrði greint á milli. Dómurinn sér ekki heldur ástæðu til þess að efast um það mat Hæstaréttar að dagblaðið hefði ekki gengið á rétt hennar til friðhelgi einkalífs umfram það sem óhjákvæmilegt var til þess að fjalla um mál, sem erindi átti til almennings.

Að mati dómsins mætti því með sanngirni telja réttlæt看legt samkvæmt sáttmálanum að veita frelsi fjölmiðla til þess að birta upplýsingar, sem erindi á til almennings, meira vægi en hagsmunum kæranda af því að vernda einkalíf sitt og bréfaskipti. Höfnun Hæstaréttar á kröfu hennar um að dagblaðinu og ritstjóra þess skyldi gert að greiða henni miskabætur skv. skaðabótalögum leiðir því ekki eitt og sér til þeirrar niðurstöðu að virðing fyrir einkalífi kæranda og bréfaskiptum skv. 8. gr. sáttmálans hafi verið fyrir borð borin. Sú kvörtun hennar að ritstjórinn hafi ekki verið látinn sæta refsingu er í öllu falli, *ratione materiae*, ósamrýmanleg ákvæðum sáttmálans.

Í þessu sambandi horfir dómurinn til hagstæðrar niðurstöðu kæranda í samhliða máli sem hún höfðaði gegn öðrum útgefanda, DV, þar sem Hæstiréttur, sem og héraðsdómur, sakfelldu ritstjórana, sem stefnt hafði verið, skv. 229. gr. almennra hegningarlaga á þeim forsendum að upplýsingarnar hefðu verið einkamál og birting þeirra hefði ekki þjónað hagsmunum almennings og voru kæranda dæmdar 500.000 kr. í miskabætur á grundvelli 26. gr. skaðabótalaga. Sýnir þetta að einkalíf og bréfaskipti nutu raunverulegrar lögverndar skv. íslenskum rétti.

Að því er varðar ósætti kæranda með þá ákvörðun Hæstaréttar að hafna kröfu hennar um staðfestingu á lögbandi sýslumanns hinn 30. september 2005, er ljóst af röksemdafærslu

Hæstaréttar að kærandi setti ekki fram kröfu sína með þeim hætti að hún stæðist lagakröfur. Hún nýtti sér síðan ekki það úrræði, sem fyrir hendi var, að leggja fram nýja kröfu þar sem fylgt væri leiðbeiningum Hæstaréttar, en valdi þess í stað þá leið að vefengja höfnun Hæstaréttar á kröfu hennar með kæru til Mannréttindadómstólsins. Jafnvel þótt litið sé framhjá því að kærandi teljist e.t.v. ekki hafa leitað til hlítar leiðréttingar í heimalandinu, eins og gert er ráð fyrir í 1. mgr. 35. gr. sáttmálans, telur dómurinn ekki nauðsynlegt, af ástæðum sem lýst er hér á eftir, að fjalla um röksemdafærslu hennar þar sem hún andmælir niðurstöðum Hæstaréttar.

Hinn 30. september 2005, daginn eftir að kærandi hafði lagt fram lögbannsbeiðni sína, varð sýslumaður við beiðninni og lagði þegar í stað lögbann við birtingu af hálfu Fréttablaðsins, eða annarra miðla í eigu 365-prentmiðla, á nokkru innihaldi tölvupóstsins og var ritstjóra gert að láta af hendi öll eintök af tölvupósti hennar sem voru í vörslu hans. Lögbann þetta var í gildi allan tímann sem málaferli stóðu yfir, allt til 1. júní 2006, þegar Hæstiréttur kvað upp dóm sinn. Ríkið ber, og því er ekki mótmælt af hálfu kæranda, að engar upplýsingar úr tölvupósti sem henni tengist hafi birst eftir þann tíma.

Í því ljósi getur höfnun Hæstaréttar á beiðni kæranda um varanlegt lögbann varla talist gefa tilefni til ágreinings um hvort ríkið hafi vanrækt að vernda friðhelgi einkalífs hennar eða bréfaskipta.

Með vísan til framangreinds er að mati dómsins ekkert sem bendir til þess að íslenska ríkið hafi farið út fyrir það svigrúm sem því ber og ekki gætt sanngjarns jafnvægis milli tjáningarfrelsis dagblaðsins skv. 10. gr. og réttar kæranda til friðhelgi einkalífs og bréfaskipta skv. 8. gr.

Af því leiðir að að því marki sem álitafnið fellur efnislega undir lögsögu dómstólsins, er kæran augljóslega illa grunduð.

Með vísan til framangreinds, ber að vísa kærinni frá skv. 1., 3. og 4. mgr. 35. gr. sáttmálans.

Af ofangreindum ástæðum ákveður dómstóllinn samhljóða

að kæran sé ótæk til meðferðar.

Lawrence Early

Ritari

Nicolas Bratza

Forseti